

Merkin í fálkaskátunum

HVATAKERFI FÁLKASKÁTASTARFS

Skátarnir

Merkin í fálkaskátunum

© Bandalag íslenskra skáta

Bandalag íslenskra skáta, september 2015

Ritstjórn: Benjamín Axel Árnason
og Ólafur Proppé

Umbrot: Guðmundur Pálsson / kontent.is

Grafískar táknmyndir þroskasviðanna sex sem notaðar eru sem markmiðamerki eru höfundarréttarvarin eign Scouting Ireland og er þeim þökkun heimild til notkun merkjanna.

Grafískar táknmyndir verkefna merkjanna eru hannaðar af Búa Kristjánssyni fyrir skátana og er honum þökkun heimild til notkun merkjanna.

Ljósmyndir eru úr myndasafni Bandalags íslenskra skáta.

Öll réttindi áskilin.

Hefti þetta má afrita og prenta út að vild, hvort heldur í heild sinni eða einstaka kafla.

Sé efninu skeytt inn í aðra útgáfu skal geta heimildar. Óheimilt er að breyta texta heftisins.

Bandalag íslenskra skáta

Hraunbæ 123 – 110 Reykjavík

Sími: 550 9800 – skatar@skatar.is – www.skatar.is

Merkin í skátunum

Merki, viðurkenningar og ýmis ytri einkenni hafa fylgt skátastarfi frá upphafi skátahreyfingarinnar.

Merkin og ytri einkennin hafa tilgang, sum gefa til kynna hvaða hóp eða hópum skátinn tilheyrir, td. merki Skátanna, merki skátafélags, merki skátasveitar og merki skátaflokks.

Önnur merki tengjast starfi og viðfangsefnum skátanna, þau eru ýmist:

- **Hvatamerki** – hvatning og tákn um hvaða verkefnum skátinn er að vinna að.
- **Viðurkenningamerki** - tákn og staðfesting á að skátinn hafi lokið tilteknu verkefni eða áfanga í starfi.

Þannig fá skátarnir flokksverkefnumerki þegar þeir ljúka flokksverkefni, sveitarverkefnumerki þegar þeir ljúka sveitarverkefni, dagferðamerki þegar þeir ljúka dagferð, útilegumerki þegar þeir taka þátt í skátaútilegu og skátamótsmerki þegar þeir sækja skátamót. Einnig geta þeir unnið sér inn sérkunnáttumerki og þeir fá markmiðamerki þegar þeir setja sér persónulegar áskoranir við áfangamarkmið skátastarfsins.

Það er mikilvægt að afhenda skátunum hvata- og viðurkenningamerki við látlaua en svolítið hátíðlega athöfn, td. í lok fundar, ferðar eða útilegu, það eykur gildi merkjanna og það sem þau standa fyrir gagnvart skátunum.

Fálkaskátamerkin

Fálkaskátamerkin eru þrjú, eitt fyrir hvert aldursár í fálkaskátastarfi.

- Bronsfálkinn
- Silfurfálkinn
- Gullfálkinn

Bronsfálkinn

Fálkaskátamerkin eru borin á skátaflút skátans sem tákn um aldur hans og þátttöku í fálkaskátastarfinu.

- **Bronsfálkann** fær skátinn afhentan á sveitarfundi eða við merkisathöfn þegar hann er vígður inn í skátasveitina.
- **Silfurfálkann** fær skátinn afhentan á fyrsta sveitarfundi eða við fyrstu merkisathöfn þegar hann er á öðru aldursári fálkaskátastigsins.
- **Gullfálkann** fær skátinn afhentan á fyrsta sveitarfundi eða við fyrstu merkisathöfn þegar hann er á þriðja aldursári aldurstigsins.

Silfurfálkinn

Sem dæmi fær fálkaskáti sem gengur í fálkaskátasveit haustið eða veturinn þegar hann er tólf ára eða á tólfta aldursári afhentan gullfálkann við inngöngu í skátasveitina.

Ef skátinn fylgir árganginum á undan eða eftir í skóla ákveða hann og sveitarforingi hans í sameiningu hvaða merki fálkaskátinn fær afhent.

Gullfálkinn

Flokksverkefnamerkin

Flokksverkefnamerki fálkaskáta eru fimm, eitt fyrir hvern verkefnaflokk.

Hjálpsemi og
samfélagsþátttaka

- Hjálpsemi og samfélagsþátttaka
- Útilíf og umhverfisvernd
- Listir og menning
- Íþróttir og heilsurækt
- Tækni og vísindi

Útilíf og
umhverfisvernd

Skátarnir í flokknum fá verkefnamerki fyrir hvert flokksverkefni sem flokkurinn vinnur að sameiginlega.

- Flokksverkefnið þarf að vera valið af flokknum og samþykkt af flokknum og sveitarforingja.
- Flokksverkefnið þarf að vera undirbúið, framkvæmt og metið af flokknum í sameiningu.

Listir og menning

Val flokksverkefna fer alltaf fram á flokksþingum að lokinni umræðu á flokksfundum.

Undirbúningur og mat verkefna fer oftast fram á flokksfundum, en verkefnið getur verið unnið á fundum, í ferðum eða útilegum flokksins.

Íþróttir og
heilsurækt

Vinna við flokksverkefni frá því að það er valið og þar til það er metið getur tekið hluta tveggja til fjögurra flokksfunda og jafnvel eina ferð eða hluta úr útilegu.

Ef flokksverkefnið er stórt og tekur lengri tíma fellur það oft undir tvo eða fleiri verkefnaflokka. Sveitarráð skátasveitarinnar getur samþykkt að skátarnir fái fleiri en eitt flokksverkefnamerki fyrir þannig verkefni.

Tækni og vísindi

Flokksverkefnamerkin eru límd á:

- Merkjasíðurnar í leiðarabók skátans
- Framfaratöflu flokksins eða sveitarinnar í skátaheimilinu
- Fálkaskátakort skátans heima hjá honum

Sveitarverkefnaverkin

Sveitarverkefnaverki fálkaskáta eru fimm, eitt fyrir hvern verkefnaflokk.

- Hjálpssemi og samfélagsþátttaka
- Útilíf og umhverfisvernd
- Listir og menning
- Íþróttir og heilsurækt
- Tækni og vísindi

Skátarnir í sveitinni fá verkefnaverki fyrir hvert sveitarverkefni sem flokkurinn vinnur að sameiginlega með skátasveitinni sinni.

- Sveitarverkefnið þarf að vera valið og samþykkt af skátunum í sveitinni á sveitarþingi.
- Sveitarverkefnið þarf að vera undirbúið, framkvæmt og metið af skátunum í sveitinni og sveitarráðinu.

Val sveitarverkefna fer alltaf fram á sveitarþingum að lokinni umræðu á flokksfundum og einhverskonar atkvæðagreiðslu á sveitarþingi.

Sveitarverkefnið getur verið unnið á fundum, í ferðum eða útilegum skátasveitarinnar.

Vinna við sveitarverkefni frá því að það er valið og þar til það er metið getur tekið hluta tveggja til fjögurra sveitar- og sveitarráðsfunda og jafnvel eina ferð eða hluta úr útilegu.

Ef sveitarverkefnið er stórt og tekur lengri tíma fellur það oft undir tvo eða fleiri verkefnaflokka. Sveitarráð skátasveitarinnar getur samþykkt að skátarnir fái fleiri en eitt sveitarverkefnaverki fyrir þannig verkefni.

Sveitarverkefnaverkin eru límd á:

- Merkjasíðurnar í leiðarabók skátans
- Framfaratöflu flokksins eða sveitarinnar í skátaheimilinu
- Fálkaskátakort skátans heima hjá honum

Hjálpssemi og
samfélagsþátttaka

Útilíf og
umhverfisvernd

Listir og menning

Íþróttir og
heilsurækt

Tækni og vísindi

Útilífsmerkin

Útilífsmerki skáta eru í þremur flokkum.

- Dagsferðir
- Útilegur
- Skátamót

Útilífsmerkin eru veitt fyrir þátttöku í útivistarverkefnum skátaflokka og skátasveita.

- Útivistarverkefnið getur tengst eða verið hluti af öðrum flokks- og sveitarverkefnum í skátastarfinu. Ef skátaflokkur fer í dagsferð til að vinna að flokksverkefni, td. í verkefnaflokknum „Hjálpsemi og samfélagsþátttaka“ getur skátinn fengið bæði „Dagsferðamerki“ og „Flokksverkefnamerki“ fyrir sama verkefnið.
- Útivistarverkefnið þarf að vera með undirbúið með dagskrá, framkvæmt og metið af flokknum.

Útilífsmerkin eru límd á:

- Merkjasiðurnar í leiðarbók skátans
- Framfaratöflu flokksins eða sveitarinnar í skátaheimilinu
- Fálkaskátakort skátans heima hjá honum

Sérkunnáttumerkin

Sérkunnáttumerki fálkaskáta eru í fimm flokkum.

- Útilíf og náttúruvernd
- Íþróttir og heilsurækt
- Hjálpssemi og samfélagsþátttaka
- Tækni og vísindi
- Listir og menning

Sérkunnáttuverkefni eru einstaklingsverkefni og tengjast ekki beint starfi skátaflokka og skátasveita.

Hver skáti velur og mótar sitt sérkunnáttuverkefni í samráði sveitarfóringja eða sérkunnáttufóringja í skátafélaginu. Verkefni og þær kröfur sem þau gera til skátans geta því verið mjög mismunandi og ólíkar á milli skáta, jafnvel þó að verkefni beri sama heiti og tilheyri sama sérkunnáttuflokki.

- Sérkunnáttuverkefnið þarf að vera valið af skátanum og samþykkt af sveitarfóringja eða sérkunnáttufóringja.
- Sérkunnáttuverkefnið þarf að vera með fyrirfram skilgreint markmið, undirbúið, framkvæmt og metið af skátanum.

Vinna við sérkunnáttuverkefni frá því að það er valið og þar til það er metið getur tekið allt frá nokkrum vikum upp í nokkra mánuði.

Sérkunnáttumerkin eru límd á:

- Merkjasiðurnar í leiðarabók skátans
- Framfaratöflu flokksins eða sveitarinnar í skátaheimilinu
- Fálkaskátakort skátans heima hjá honum

Hjálpssemi og samfélagsþátttaka

Útilíf og umhverfisvernd

Listir og menning

Íþróttir og heilsurækt

Tækni og vísindi

Markmiðamerkin

Markmiðamerki fálkaskáta eru í sex flokkum.

Heilbrigði
og hollusta

Skynsemi
og sköpunarþrá

Vilji og
persónuleiki

Tilfinningar
og skoðanir

Vinir og
skoðanir

Lífsgildi og
tilgangur lífsins

- Heilbrigði og hollusta
- Skynsemi og sköpunarþrá
- Vilji og persónuleiki
- Tilfinningar og skoðanir
- Vinir og samfélag
- Lífsgildi og tilgangur lífsins

Markmiðamerkin eru veitt fyrir vinnu hvers skáta að persónulegum áskorunum sínum, þær eru einstaklingsverkefni og tengjast ekki beint starfi skátaflokka og skátasveita.

- Við upphaf hvers dagskrárhings velur hver skáti sér áfangamarkmið að vinna að og setur sér persónulega áskorun sem leið til að vinna að því áfangamarkmiði.
- Skátinn skrifar áskorunina í leiðarbókina sína og kynnir hana og ræðir við sveitarföngja eða umsjónarföngja sinn.
- Við lok dagskrárhingsins hittast skátinn og sveitarfönginn eða umsjónarfönginn aftur og ræða hvernig tekist hefur að vinna að áskoruninni.

Áskoranir hvers skáta geta því verið mjög mismunandi og ólíkar áskorunum annarra skáta í floknum eða sveitinni jafnvel þó að þeir séu að vinna að sömu áfangamarkmiðum.

- Skátinn velur sér sjálfur fjögur til sex áfangamarkmið að vinna að hverju sinni, æskilegt er að markmiðin séu úr ólíkum markmiðaflokkum.
- Skátinn setur sér sjálfur persónulegar áskoranir við þau markmið sem hann valdi og kynnir þau og ræðir við sveitar- eða umsjónarföngjann við upphaf hvers dagskrárhings sveitarinnar.
- Markmið og persónulegar áskoranir hvers einstaks skáta hafa ekki áhrif á verkefna- og skátaflokka og sveitarinnar.
- Skátinn fær markmiðamerki í leiðarbókina sína þegar hann er búinn að skrifa áskorun sína í bókina og kynna hana og ræða við sveitar- eða umsjónarföngja sinn. Merkið er þannig tákn um að skátinn sé að vinna að markmiðinu með áskorun sinni.
- Sveitar- eða umsjónarfönginn stimpla eða árita áskorunina í leiðarbókinni í viðtali við skátann við lok dagskrárhingsins sem áskorunin tilheyrði.

Tímarammi vinnu að hverri áskorun miðast við tímalengd hvers dagskrárhings skáta-sveitarinnar, þó svo að hver skáti vinni auðvitað áfram að áskorunum sínum alla ævi.

Landnámsmerki fálkaskáta

Landnámsmerkið er könnuðamerki og æðsta merkjaviðurkenning hvers fálkaskáta.

Skátinn vinnur að könnuðamerkinu á lokaári í fálkaskátastarfinu. Áætlað er að vinna að Landnámsmerkinu taki hvern skáta 6 til 12 mánuði.

Landnámsmerkið er viðurkenning á að skátinn vilji og leitist við að verða „leiðtogi í eigin lífi“ og byggir bæði á þátttöku hans og framlagi í flokks- og sveitarstarfi og metnaði hans og vinnu við að þroskast sem sjálfstæður, virkur og ábyrgur einstaklingur.

Til að hljóta Landnámsmerki fálkaskáta þarf skátinn að hafa unnið sér inn:

- Eina til tvær Flokksverkefnaperlur
- Eina til tvær Sveitarverkefnaperlur
- Eina til tvær Sérkunnáttuperlur
- Eina til tvær Markmiðaperlur
- Tvær til þrjár Útilífsperlur

Sveitarforingi og sveitarforingjaflokkur skátasveitarinnar leggja mat á framlag skátans og ákvarða hvort hann fær Landnámsmerkið afhent.

Skátinn fær merki til staðfestingar á að hann sé að vinna að Landnámsmerkinu í leiðarabókina sína, á framfaratöfluna og á Fálkaskátakortið sitt.

Landnámsmerkið sjálft er ofið merki og er afhent við hátíðarathöfn skátasveitarinnar undir lok síðasta starfsárs skátans með fálkaskátasveitinni sinni.

Landnámsmerkið fylgir skátanum úr fálkaskátastarfi í dróttskátastarf og á milli annarra aldursstiga.

Fálkaskátabókin

Fálkaskátabókin er nokkurskonar leiðarbók fálkaskáta í skátastarfinu.

Allir fálkaskátar þurfa að eiga leiðarbókina því hún er stútfull af hugmyndum, leiðbeiningum og upplýsingum um fálkaskátastarfið. Í bókinni eru einnig fjöldi dæma um flokksfundi, flokksferðir, flokksverkefni, dagskrárhringi og annað flokks- og sveitarstarf fálkaskáta, sem gagnlegt og skemmtilegt er fyrir skátana að kynna sér.

Í bókina skrifa hver fálkaskáti persónulegar áskoranir sínar við þau áfangamarkmið sem hann velur sér.

Síðast en ekki síst eru í bókinni blaðsíður fyrir öll merki starfsgrunns fálkaskáta:

- Verkefnamerkin
- Útilífsmerkin
- Sérkunnáttumerkin
- Markmiðamerkin
- Fálkaskátamerkin
- Landnámsmerkið

Mikilvægt er að hvert sveitarráð setji sér einfaldar og skýrar reglur um notkun og afhendingu merkja í starfinu. Hafa þarf í huga að sum merkin eru hvatamerki sem afhenda ætti fyrirfram sem hvatningu, en önnur viðurkenningamerki sem afhent eru að viðfangsefni loknu.

Útilífsmerkin og sérkunnáttumerkin fást í Skátabúðinni í þremur mismunandi litum. (fjólublá, ljósgræn og ljósblá) Sveitarráð fálkaskátasveitarinnar ákveður hvernig sveitin nýtir þessa þrjá ólíku liti merkjanna í starfi sínu.

Ef skátarnir og flokkarnir í fálkaskátasveitinni nota einnig „framfaratöflur“ fálkaskáta í skátaheimilinu og „Fálkaskátakortið“ heima hjá sér, fá þeir alltaf afhent þrjú eintök af hverju merki, eitt til að líma í bókina, annað á framfaratöfluna og það þriðja á Fálkaskátakortið.

Framfaratafla fálkaskáta

Framfaratafla fálkaskáta er gagnleg og skemmtileg leið til að halda utan um og sýna merkin sem skátarnir ávinna sér.

Hver skáti velur sér viðarlitan sexhyrndan platta og er nafn skátans skrifað á plattann. Plattarnir eru svo límdir á vegg í skátaheimilinu þannig að hver flokkur á raðar saman sinni framfaratöflu. Plattana má einnig hengja upp í óróa eða koma fyrir á annan skemmtilegan máta í skátaheimilinu.

Framfaratöflurnar eru ágæt birtingarmynd af áherslum og virkni skátanna í flokkum fálkaskátasveitarinnar.

Ef einhver fálkaskáti fyllir plattann sinn áður en starfsári lýkur fær hann nýjan platta við hlið þess fyrri á framfaratöfluna. Ef einhver hættir í flokknum eða flytur sig í annan skátaflokk, tekur hann plattann sinn með sér.

Flestar fálkaskátasveitir setja sér þá reglu að allir skátarnir byrja með nýjan merkja-lausan platta í upphafi hvers starfsárs.

Fálkaskátaplattarnir fást í Skátabúðinni í átta mismunandi viðarlitum.

Fálkaskátakortið

Margir fálkaskátar eru spenntir fyrir að eiga Fálkaskátakortið, þeir hengja það upp á vegg í svefnherberginu sínu og líma merkin sín á það. Þannig geta mamma og pabbi, systkini og vinir séð hve vel þeim gengur með viðfangsefnin í skátastarfinu.

Fálkaskátakortið getur þannig verið hvetjandi fyrir skátann og upplýsandi fyrir fjölskyldu hans og vini. Jafnvel tilefni til umræðu um viðfangsefnin í starfinu og skátastarfið almennt.

Miðað er við að hver skátarnir eignist nýtt Fálkaskátakort á hverju starfsári í fálkaskátastarfinu.

Fálkaskátakortið fæst í Skátabúðinni.

Fálkaskátaperlurnar

Fálkaskátaperlurnar eru litríkar tréperlur sem þræddar eru upp á skátareim fálkaskátans. Fálkaskátaperlurnar fylgja skátanum ekki úr fálkaskátastarfi í dróttskátastarf, þá fær skátinn nýja skátareim – dróttskátareimina.

Flokksverkefnaperlurnar

Hver skáti fær eina flokksverkefnaperlu á skátareimina sína fyrir hver þrjú flokksverkefni. Flokksverkefnin þurfa að:

- Vera úr þremur ólíkum verkefnaflokkum.
- Vera valin, undirbúin, framkvæmd og metin af skátaflokknum í sameiningu.

Þegar skátinn hefur unnið sér fimm flokksverkefnaperlur getur hann skipt á þeim og einni Gullverkefnaperlu.

Sveitarverkefnaperlurnar

Hver skáti fær eina sveitarverkefnaperlu á skátareimina sína fyrir hver fjögur sveitarverkefni. Sveitarverkefnin þurfa að:

- Vera úr fjórum ólíkum verkefnaflokkum.
- Vera valin, undirbúin, framkvæmd og metin af skátaflokknum og sveitarráði skátasveitarinnar.

Útilífsperlurnar

Hver skáti fær útilífsperlu á skátareimina sína fyrir þátttöku í útivistarverkefnum:

- Eina „dagsferðaperlu“ fyrir þátttöku í hverjum þremur dagsferðum með skátaflokk eða skátasveit.
- Eina „útileguperlu“ fyrir þátttöku í hverjum tveimur útilegum með skátaflokk eða skátasveit.
- Eina „skátamótaperlu“ fyrir þátttöku í hverju skátamóti sem skátinn tekur þátt í.

Sérkunnáttuperlurnar

Hver skáti fær eina sérkunnáttuperlu á skátareimina sína fyrir hver þrjú sérkunnáttuverkefni. Sérkunnáttuverkefnin þurfa að:

- Vera úr að minnsta kosti tveimur ólíkum verkefnaflokkum.
- Vera valin, undirbúin, framkvæmd og metin af skátanum.

Markmiðaperlurnar

Hver skáti fær afhenta markmiðaperlu á skátareimina sína fyrir að standast áskoranir sínar.

- Fyrstu markmiðaperluna fyrir fyrstu tvær til þrjár áskoranir úr hverjum markmiðaflokki. (12-18 áskoranir alls.)
- Aðra markmiðaperluna fyrir að standast fjórar til fimm áskoranir úr hverjum markmiðaflokki. (24-30 áskoranir alls.)
- Þriðju markmiðaperluna fyrir að standast sex til sjö áskoranir úr hverjum markmiðaflokki. (36-42 áskoranir alls.)
- Fjórdgu markmiðaperluna fyrir að standast sjö til átta áskoranir úr hverjum markmiðaflokki. (42-48 áskoranir alls.)
- Fimmtu markmiðaperluna fyrir að standast níu til tíu áskoranir úr að minnsta kosti fimm markmiðaflokkum. (54-60 áskoranir alls.)
- Sjöttu markmiðaperluna fyrir að standast 11 til 12 áskoranir úr að minnsta kosti fjórum markmiðaflokkum. (66-72 áskoranir alls.)
- Sjöundu markmiðaperluna fyrir að standast 13 til 14 áskoranir úr að minnsta kosti þremur markmiðaflokkum. (78-84 áskoranir alls.)
- Áttundu markmiðaperluna fyrir að standast 15 til 18 áskoranir úr að minnsta kosti tveimur markmiðaflokkum. (90-96 áskoranir alls.)

Merkin í fálkaskátunum

Merki, viðurkenningar og ýmis ytri einkenni hafa fylgt skátastarfi frá upphafi skátahreyfingarinnar.

Merkin og ytri einkennin hafa tilgang, sum gefa til kynna hvaða hóp eða hópum skátinn tilheyrir, en önnur tengjast starfi og viðfangsefnum skátanna.

Í þessu hefti er að finna yfirlit yfir þau merki sem snúa að skátastarfi fálkaskáta. Annars vegar er um að ræða **hvatamerki**, sem eru í senn hvatning og tákn um hvaða verkefnum skátinn er að vinna að og hins vegar **viðurkenningarmerki** sem eru tákn og staðfesting á að skátinn hafi lokið tilteknu verkefni eða áfanga í starfi.